

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne İlişkin Değerlendirmemiz

Ülkemizde 300 bin hükümlü ve tutuklunun bulunduğu cezaevlerindeki aşırı doluluk oranının azaltılması amacıyla, İnfaz Kanununda kapsamlı değişiklikler yapılmasını öngören bir kanun teklifi hazırlanmış, 31 Mart 2020 tarihi itibarıyla TBMM'ye sunulmuştur. Uzun zamandır hazırlanmakta olan Yargı Paketinin, ilerleyen günlerde hızlı bir şekilde görüşülerek kanunlaşması beklenmektedir.

Türkiye'de geçmişte farklı düzenlemelerle cezaevlerindeki yoğunluğun azaltılmaya çalışılması, mevcut yargı ve ceza adalet sistemindeki sorunların önemli bir göstergesidir. Hükümet ceza adaleti sistemi ile son yıllarda; bir taraftan kamuoyunda cezaların artırıldığı yönünde bir algı oluştururken; diğer taraftan birkaç istisnai suç dışında cezaevinde kalma süresini kısaltan düzenlemelerle cezaevi doluluk oranını azaltmaya çalışmaktadır. Temelde ceza hukuku mantığına ve toplumsal adalete aykırı olan bu yaklaşımdan vazgeçilmediği sürece bir yandan cezaların artırılmasına ilişkin kanun değişiklikleri; diğer yandan infaz sürelerinin kısaltılmasına ilişkin düzenlemeler bir döngü ile birbirini takip edecektir. DEVA Partisi olarak, bu yargı paketi ile kısa vadeli çözüm önerileri getirilmesi yerine ülkemizin ihtiyaç duyduğu uzun vadeli (suçların sosyolojik gerçeklerine ve temellerine inilerek çözümler üreten) modern bir ceza adalet sisteminin ve adil bir yargı sisteminin tesis edilmesini önermekteyiz.

Kanun teklifi ile ceza ve tevkif evlerinin doluluğundan kaynaklanan sorunu çözmek amacıyla öngörülen değişiklikler bir bütün olarak dikkate alındığında; infaz kurumunda kalma süresini üçte ikiden, ikide bire düşüren 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 107. maddesi, salıverilme süresine göre oransal olarak denetimli serbestlikten faydalandıran 105/A maddesi, ve bunlara ek olarak belli tarihten önce işlenen suçlar için denetimli serbestliğe ayrılma süresini 1 yıldan 3 yıla çıkaran Geçici 6. maddeler gereğince cezanın bir kısmının denetimli serbestlikle cezaevi dışında geçirilmesi öngörülmektedir. Bu infaz indiriminden faydalandırılmayan istisnai suçlar ise; terör suçları, cinsel suçlar, uyuşturucu imal ve ticareti suçu, eziyet ve işkence suçları, kasten öldürme suçudur. Nitelikli yaralama suçları için yürürlükte bulunan üçte ikilik koşullu salıverilme süresi indirilerek ikide bir olarak kabul edilmiş; ancak Geçici 6. madde hükmü ile denetimli serbestlik süresi için kabul edilen indirimde dahil edilmeyerek kapsam dışı bırakılmıştır.

İnfaz indiriminden istisna tutulan suçlar açısından, teklifin geçtiğimiz hafta partilere sunulan ilk halinde; koşullu salıverme indirimi altında düzenlenen cinsel suçlar ve uyuşturucu imal ve ticareti suçlarının teklifin son halinde kapsam dışı bırakılması toplum vicdanı açısından olumlu bir adımdır. Ne var ki Yargı Paketi'nin; temel haklarından istifade eden insanlara, muhaliflere, insan hakları savunucularına ve keyfi olarak tutuklanan kişilere karşı ek bir ceza aracı haline getirilmemesi gerekir. Keza gerek uluslararası kuruluşlar gerekse de Avrupa Birliği Değerlendirme Raporlarında Türkiye'deki terör örgütü propagandası suçları ve terör örgütü üyeliği suçlarında ciddi delil eksikliklerine rağmen tutuklamaların yapıldığı ve hükümlerin verildiği ifade edilmekte, ayrıca bu durum sivil toplumda da sıklıkla dile getirilen herkes için malum bir durumdur. FETÖ'nün 15 Temmuz 2016 darbe teşebbüsünden sonra malum tabirle "At izi it izine karıştırılarak" ve özellikle parlamenter sistemin sona erdirilmesinden sonra yargı bağımsızlığı ciddi anlamda zedelenmiş; siyasi keyfiyete göre meşru, adil ve ulusal/uluslararası standartlara aykırı yargılamalar yapılmasına sebep olunmuştur. Bu kapsamda

sınırları net bir şekilde çizilen evrensel ve yerel normlarımızla belirlenen suç unsurları dikkate alınmalıdır.

Sorunlarımızın yegâne çözümü, temel hak ve özgürlüklere saygı duyulması, yürütmenin kontrolünden yargının çıkarılması ve mahkemelerin mevzuatı uygulamalarının sağlanmasıdır. Bu yargı paketi kapsamında adalet duygularını köreltip kamu vicdanını rahatsız eden, aileleri ile birlikte milyonlarca kişiyi mağdur eden ve maalesef terör örgütlerinin de ömürlerini uzatan hukuksuz yargılamalar sonucu hüküm giyen kişilerin de bulunması gerekir.

Unutulmamalıdır ki, evrensel hukuk normları kapsamında bulunan terör örgütü üyeliği kriterleri 'cebir, şiddet ve silah' kullanmak veya örgütün bu vasıflarını bilerek örgütün hiyerarşik yapısı içinde amaçlarına fiilen destek vermektir. Dolayısıyla 15 Temmuz darbe teşebbüsünde cebir ve şiddet kullanarak anayasal düzeni yıkmaya çalışan kişileri; cebir ve şiddet kullanan veya doğrudan cebir veya şiddet kullanmasa da örgütün 'terör örgütü' vasıflarını bilerek hiyerarşik yapı içinde örgütün amaçlarına fiilen destek olan tüm silahlı terör örgütü üyelerini bu düzenlemelerden müstesna tuttuğumuzu, muhakkak olarak belirtmek isteriz.

Ancak Anayasa tarafından teminat altına alınmış temel hak ve özgürlükleri kullanmak, silahlı terör örgütü üyeliği suçunun oluşması için yeterli olamaz. Yargı paketi ile şimdiye kadar oluşan mağduriyetlerin ortadan kaldırılması ve yüzbinlerce kişinin haksız ve hukuksuz yere hüküm giymesinin sonuçları "cebir, şiddet ve silah kullanmamış ve örgütün bu vasıflarından bihaber" kişilerin de bu infaz paketi kapsamında değerlendirilmesiyle azaltılabilir.

Diğer taraftan Türkiye'nin, AİHM'de 2019 yılında düşünce ve ifade özgürlüğünden en fazla mahkûm olan ülkeler arasında ilk sırada yer alması da dikkate alınarak; en temel haklar olan düşünce ve ifade özgürlüğünü kullanan ama terör örgütünün propagandası suçu kapmasına sokulan başta gazeteciler olmak üzere tüm mağdurların da kapsama alınması gerekir. Bu vesileyle Anayasa Mahkemesi'nin ve AİHM'nin kararları dikkate alınmış; şiddeti teşvik etmediği ve savunmadığı müddetçe ifade özgürlüğünün korunması sağlanmış olacaktır.

Düzenlemenin diğer bir sorunlu yanı CMK'nın 109. maddesinde yapılan değişiklik dışında tutukluların durumunun göz ardı edilmesidir. Özellikle söz konusu kanun teklifinin yaşanan salgın nedeniyle de hızlandırıldığı düşünüldüğünde, esasen masumiyet karinesinden yararlanan ve maddedeki şartları taşımayan tutuklular bakımından, tutukluluk tedbirinin keyfi olarak uygulanmasının engellenmesi ve diğer güvenlik tedbirlerinin uygulanmasının sağlanması önemli bir adım olacaktır. Her ne kadar yürürlükteki mevzuat ile bu problem çözülebilecek olsa da durumun önceliği göz önüne alındığında bu hususları hâkim ve savcıların takdirine bırakmanın geri dönüşü olmayan zararları da beraberinde getireceği şüpheden uzaktır.

Düzenlemenin olumlu yönlerinden birisi; hapis cezasının infazının ertelenmesinde gebe ve doğum yapmış hükümlülerde erteleme süresi 6 aydan 1 yıl 6 aya çıkarılması; hükümlünün eş ve çocuklarının hastalık ve malullükleri de infazın ertelenme gerekçesi olarak kabul edilmesidir. Ayrıca maruz kaldığı ağır bir hastalık veya engellilik nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyen şüpheli ile gebe olan veya doğurduğu tarihten itibaren altı ay geçmemiş bulunan kadın şüphelilerin tutuklanması yerine adlî kontrol altına alınmasına karar verilebilmesi de gayet olumludur. Ancak hükümlüler bakımından bu gibi durumlarda 1 yıl 6 aya kadar infaz ertelenmesi öngörülmüşken, tutuklular bakımından sürenin 6 ayla sınırlanması ve hâkimin takdirine bırakılması isabetli değildir. Hâkimlerin özellikle bu konuda insan hakları mevzuat ve uygulamalarını göz ardı etmelerinin önüne geçilmesi adına,

takdir yetkilerini ortadan kaldıran “karar verir” şeklinde bir ifadeye yer verilmesi amaca daha uygun bir düzenleme olacaktır.

Türk Ceza Yasasının 86. maddesinin nitelikli yaralama suçuna eklenen f bendi kapsamında düzenlenen “canavarca hisle işlenmesi” ibaresi, kamuoyunda yüze kezzap atmak suretiyle yapılan yaralamalar şeklinde bilinen bu eylemler açısından daha fazla ceza verilmesi ve yaralama suçunda mağdur olan kişilerin adalet duygusunu tatmin hususunda oldukça olumludur. Ancak bu artırım yapılırken diğer taraftan söz konusu suçun koşullu salıverilme oranının üçte ikiden ikide bire indirilmesi yapılan değişikliğin etkinliğini azaltmaktadır. Aynı durum TCK’nın 220. maddesinde düzenlenen örgütlü suçlar açısından da geçerlidir. Nitekim cezası kanunla artırılan bu suçun infazında koşullu salıverme süresi dörtte üç iken üçte ikie indirilmektedir.

Diğer taraftan söz konusu yargı paketi ile bünyelerinde kasten öldürme ve gasp gibi ağır suçların işlendiği çetelerin yöneticilerinin de bir an önce cezaevlerinden çıkarılmasının önü açılmak istenmektedir. Söz konusu Kanun Teklifinde İnfaz Kanununun 107. maddesinin 4. fıkrası ile, suç örgütü yöneticiliğinden dolayı mahkûm olunan cezanın üçte ikisi infaz kurumunda çekilmesi halinde, koşullu salıverilme hükümleri uygulanabilecektir. Teklif maddesi gereğince fiili işlediği tarih itibarıyla çocuk olan kişi, Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren bir suçtan dolayı mahkûm olduğu hapis cezasının üçte ikisini infaz kurumunda çektiği takdirde, koşullu salıverilmeden yararlanabilecektir.

Buna karşılık, “suç işlemek için örgüt kurmak veya yönetmek ya da örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlardan” mahkûm olunan süreli hapis cezasının infazı sürecinde koşullu salıvermeden yararlanabilmek için, hükümlünün suçu işlediği sırada çocuk olup olmadığına bakılmaksızın, cezasının üçte ikisini infaz kurumunda çekmesi gerekmektedir. Nitekim, 107. maddenin 4. fıkrasında yapılmak istenen değişiklikle bu niyet açık bir şekilde ortaya konulmuştur.

Keza, söz konusu Teklifte İnfaz Kanununun Geçici 6. Maddesinde yapılmak istenen değişikliğe göre, 30.3.2020 tarihine kadar işlenmiş olan örgüt yöneticiliği suçundan dolayı hapis cezasına mahkûm olan kişiler, infaz süresinin beşte birini denetimli serbestlikte geçirilebilecek, alınan cezanın en az % 40’ı oranında ceza infaz kurumunda kalmak kaydıyla tahliye edileceklerdir.

Ancak, söz konusu Teklifte İnfaz Kanununa eklenmek istenen Geçici 9. Madde hükmüne göre, açık ceza infaz kurumlarına ayrılan bütün hükümlüler bu maddenin kanunlaşması halinde (süreli olarak!) derhal serbest bırakılacaklardır. En geç 30 Eylül 2020 tarihine kadar serbest bırakılabilecek olan bu hükümlülerin tekrar infaz kurumuna nasıl alınacakları, teklif metninde düzenlenmemiştir. Ayrıca bu madde, içerisinde şu şekilde bir tehlikeyi de beraberinde getirmektedir. Geçici 9. maddenin 5. fıkrası kapsamında, Covid 19 salgını nedeniyle verilecek izin ile, infaz yasasının koşullu salıverilme maddeleri kapsamında getirilmiş olan sınırlamalar kalkmış olacaktır. Bunun açık sonucu olarak, açığa ayrılma yönetmeliğine göre açık ceza evine ayrılan ve açık cezaevine ayrılma şartlarını taşıyan ancak kapalı cezaevlerinde bulunan hükümlüler, hangi suçtan cezaevinde olursa olsun, izin hakkına sahip olacaklardır. Dolayısıyla söz konusu geçici 9. maddenin yasalaşması halinde, örnek olarak kapsam dışında kalan uyuşturucu imal ve ticareti suçundan hükümlülerden koşullu salıverilme tarihine beş yıldan az süresi kalanların (Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği 6/2-a), cinsel suçlardan hükümlülerde üç yıldan az süresi kalanların (6/2-b) izin hakkı nedeniyle cezaevinden çıkmalarına yol açabilecek bir düzenlemeyi içermesi bakımından oldukça sakıncalı ve tehlikelidir.

Kanun teklifinin en olumlu yanı İnfaz hakimliklerinin yapı ve örgütlenmelerinin yeniden düzenlenerek, yetkilerinin artırılmasıdır. Değişiklik teklifi ile infaz aşamasında verilecek kararlarda ana yetkili makam infaz hakimliği olacak, böylece iyi hal denetimleri ve salıverme hallerinde infaz hakimliği karar verici makam olacaktır. Bu düzenleme infaz hukukunda yaşanan karmaşa ve sorunların giderilmesi açısından yapıcı bir adım olacaktır. Yine aynı şekilde 51. maddesi kapsamında çocuk hükümlülere ilişkin düzenleme de isabetlidir. 5275 sayılı Kanunda suça sürüklenen çocuklar özelinde yapılan düzenleme, suça sürüklenen çocuk olgusuna yaklaşımın ne ölçüde sorunlu olduğunu ortaya koymaktadır. Çocuk ceza adaleti sisteminin soruşturma, kovuşturma ve infaz dahil olmak üzere tamamen başka bir sistem içerisinde ele alınması bir zorunluluktur. Türkiye’de tutuklu veya hükümlü olarak ceza ve tutukevine giren çocukların tamamının sosyal ve ekonomik nedenlerle orada buldukları, infaz kurumundan çıkan çocuklara infaz tretmanının hiçbir fayda sağlamadığı gibi eğitim hayatından uzaklaştıkları ve sosyal izolasyona neden olduğu gerçeği akıldan çıkarılmamalıdır.

Yargıya güvenin haklı olarak ciddi manada zedelendiği ve bu durumun yargı tarafından dahi kabul edildiği, maalesef yargı personelinin gerek nitelik gerek nicelik olarak kaliteli hizmet üretmeye yetecek işlev göremedikleri, yargı bağımsızlığının olmadığı açık olduğu bir sistemde, yargının kalitesiz hizmet üretiminin cezaevinde kalma sürelerinin kısaltılması yoluyla giderilmeye çalışılmasının ne ölçüde yanlış olduğu izah gerektirmeyecek ölçüde açıktır. Söz konusu Yargı Paketi ile özellikle son yıllardaki adaletsiz yargılamalardan dolayı, toplumun geniş kesimine yayılan adalet sistemine güvenin yeniden inşası gerekirken, diğer taraftan toplum vicdanını zedeleyecek belirli suçların yargı paketi dışında tutulması dengesinin sağlanması gerekir.

Ceza infaz yasasında değişiklikler öngören teklifte olumlu bulduğumuz bazı maddeler yanında, öncelikle adli kontrol tedbirlerinin daha etkin olarak uygulanmasının sağlanması, bu kapsamda Ceza Muhakemesi Kanununun 109. maddesinin etkinliğinin artırılması ve adli kontrolün daha etkin uygulanması suretiyle tutuklu yargılamaların önüne geçilmelidir.

Bunun ötesinde çete yöneticilerinin cezaevinden tahliyesini öngören düzenleme tekliften çıkarılmalıdır. Terör örgütünün propagandası suçu açısından kişilerin, Anayasa Mahkemesinin ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kriterleri dikkate alınarak "şiddeti teşvik etmediği ve savunmadığı" müddetçe ceza infaz indirimden yararlandırılması; terör örgütü üyeliği için mevzuatımızın ve uluslararası kriterlerin dikkate alınarak, bunun dışında kalan kişilerin ceza infaz indiriminden yararlandırılması; temel haklarını kullanan hiç kimsenin kriminalize edilmemesi ve mesnetsiz suçlamalarla keyfi olarak cezaevlerinde tutulan düşünce suçlularının ve gazetecilerin Yargı Paketi kapsamında acilen tahliye edilmeleri gerektiği hususlarında önerilerimizin dikkate alınmasını kamuoyunun takdirlerine sunuyoruz."

Saygılarımızla